

ویژگی زنان برتر از دیدگاه اسلام با تأکید بر آیه ۵ سوره تحریم

مریم طالبزاده دزفولی^۱، محمدمهدی کریمی نیا^۲، علی مدد مالکی^۳، مجتبی انصاری مقدم^۴

^۱ طلبه سطح سه (کارشناسی ارشد) رشته تفسیر و علوم قرآن، حوزه علمیه فاطمه الزهراء، آبادان، استان خوزستان، مدرّس حوزه و دانشگاه و پژوهشگر

^۲ استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم (نویسنده مسئول)

^۳ طلبه حوزه علمیه قم، سطح سه (کارشناسی ارشد)، مبلغ و پژوهشگر

^۴ دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث دانشگاه میبد، مدرّس دانشگاه و پژوهشگر

چکیده

در این مقاله کوتاه برخی مواردی که رعایت آن در زندگی زناشویی از جانب زنان لازم و ضروری است شرح داده شده است. اساس این مقاله مختصر، آیه ۵ سوره تحریم است که در آن خداوند برای پیامبر خویش برخی خصوصیات زنان شایسته و برتر را مطرح می‌کند. خصوصیات همچون مسلمان بودن، مؤمن، متواضع، توبه کار و عابد بودن. در این مقاله برخی دیگر از خصوصیات که در واقع خصوصیات لازم و ضروری، و زیر مجموعه ویژگی‌های فوق می‌باشند ارائه و شرح داده شده است مانند: ۱- دینداری ۲- کم توقعی ۳- دوری از زخم زبان و بد دهنی ۴- مطیع بودن ۵- دوری از قهر و مشاجره ۶- قدر دان بودن ۷- حساس نبودن ۸- خوش خلقی ۹- دوری از لجبازی ۱۰- صبور بودن. همچنین ذکر شده است که خصوصیات که در آیه ۵ سوره تحریم آمده کلیات مهمی است که زیر مجموعه‌های اخلاقی فراوانی دارد که ده تا از مهمترین‌های آن به استناد روایات معصومین علیهم السلام در این مقاله مختصر ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: زنان برتر، مردان، اختلافات زناشویی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

این مقاله سعی دارد برخی ویژگیهای زنان مومن و شایسته و برتر را ارائه دهد تا زنان بتوانند با مطالعه ی آن، ویژگیهای خود را با مباحث این مقاله مقایسه کرده و بدانند که در مسیر شایستگی در چه مرحله ای قرار دارند. بدون شک همگان بویژه بانوان حداقل معایب را برای خود متصور هستند و در ارزیابی رفتارهای خود بگونه ای غیر واقعی عمل می کنند. زیرا اگر همه بویژه زنان در ارزیابی رفتاری خود انصاف و واقعگرایی را پیشه می کردند قطعاً درصد رفع معایب و کاستی های رفتاری خود برمی آمدند و مشکلات زناشویی به حداقل ممکن کاهش می یافت. اما متأسفانه کثرت جنجالها و دعوای زناشویی حاکی از این است که نه زنان و نه مردان معایب خود را نمی دانند و همه تلاششان شناخت، ارزیابی، نصیحت و اصلاح طرف مقابل است و خود را مبری و بی نیاز از اصلاح می دانند.

این مقاله با اتکا به آیه ۵ سوره تحریم بطور مختصر سعی دارد این آگاهی را به زنان ارائه دهد تا بدانند که برای اینکه همسر شایسته ای برای شوهرانشان باشند چه ویژگیهای باید داشته باشند. علت انتخاب این آیه این است که تقریباً اکثر تفاسیر مهم مانند: تفسیر المیزان از علامه طباطبایی، تفسیر نور حجت الاسلام قرائتی، تفسیر نمونه از آیت الله مکارم شیرازی، مجمع البیان شیخ طبرسی، تفسیر تبیان شیخ طوسی، پرتویی از قرآن آیت الله طالقانی و بسیاری تفاسیر دیگر فقط به شان نزول آیه پرداخته اند و در مورد ویژگیهای زن شایسته و شرح ویژگیهای زنان تقریباً هیچ اشاره ای نکرده اند لذا این مقاله مختصر سعی دارد به این بُعد مهم از آیه شریفه بپردازد. زیرا به محض خواندن این آیه این سوال به ذهن متبادر می شود که زنان برتر و شایسته و زنانی که برای شوهرانشان نمونه واقعی آرامش در زندگی هستند چه ویژگیهایی دارند؟ پیامبر اکرم در حدیثی می فرماید: «حاملات والدادت مرضعات رحیمات بأولادهنّ لو لا ما یأتین الی أزواجهنّ دخل مصّلیاتهنّ الجنّه. زنان بار دار فرزند دار و شیرده که با فرزندان خود مهربانند اگر رفتاری که با شوهران خود میکنند نبود نمازگزارانشان به بهشت میرفتند» (نهج الفصاحه، مجموعه کلمات قصار حضرت رسول اکرم ص، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات شایبک، چاپ چهارم، ۱۳۸۲، ص ۴۳۷، حدیث شماره ۱۳۴۰)

در این حدیث شریف هم به رفتار زنان با شوهرانشان اشاره کرده رفتارهایی که سعادت ابدی را از زنان سلب می کند. قطعاً دانستن این رفتارها برای بانوان بسیار مهم است زیرا سعادت و شقاوت شان در آن نهفته است.

البته در آیه ۵ سوره تحریم، بصورت بسیار کلی به مشخصات زنانی که آرامش روحی و روانی شوهرانشان هستند اشاره شده است اما همین مشخصات نیازمند شرح و بسط و ذکر جزئیات است تا مخاطب آن بویژه بانوان بدانند که مشخصه های زنان اهل زندگی چیست؟. قطعاً در این مقاله مختصر نمیتوان همه ویژگیهای بانوان برتر و شایسته را ارائه کرد اما سعی بر آن است تا عمده ترین های آن ارائه شود تا مخاطبین از آن آگاه شوند.

این پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه ای و نیز کنکاش در احادیث معصومین (علیهم السلام) و با استفاده از تحقیقات علوم نوین تقریر شده است. گفتنی است این مقاله در صدد تفسیر تخصصی آیه ۵ سوره تحریم نیست بلکه در صدد است تا با کمک گرفتن از این آیه سایر ویژگیهایی را که بانوان باید داشته باشند را ذکر کند. این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سوالات زیر است: مهمترین ویژگیهای زنان برتر چیست؟ زنان از چه رفتارهایی در برابر شوهرانشان منع شده اند؟

۱. دینداری

«عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكَ مَسْلَمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا. امید است که اگر او شما را طلاق دهد، پروردگارش به جای شما همسرانی بهتر برای او قرار دهد، همسرانی مسلمان، مؤمن، متواضع، توبه کار، عابد، هجرت کننده، زانی غیرباکره و باکره» (سوره تحریم، آیه ۵)

مسلمای یکی از بزرگترین ویژگیهای یک زن، دینداری و پایبند بودن به مبانی دینی است. زیرا فقط در این صورت است که مرد می تواند به همسر خود اعتماد کند و بر وفاداری و امانت داری همسرش صحه بگذارد.

دین محدودیتهایی را برای افراد ایجاد میکند که فرد نمی تواند از چهار چوب این محدودیتها خارج شود و راهی را در مسیر فرد میگذراند که فقط و فقط منتهی به سعادت است و کسی که دیندار باشد خود را مقید به این محدودیتها می داند و از اصول و قوائدی که دین مبین اسلام برایش مشخص کرده تخطی نمی کند. لذا چنین فردی میتواند قابل اعتماد باشد و میتواند برای زندگی زناشویی به وی تکیه کرد.

آیه شریفه ۵ از سوره تحریم بر دینداری زن تاکید دارد. یکی از مهمترین موارد این دینداری را اشاره می کند. مواردی همچون: مؤمن بودن، متواضع بودن، توبه کار بودن، عابد بودن. اینها از جمله مواردی که قرآن کریم به عنوان مشخصه های یک زن شایسته ذکر میکند و در یک کلام این مشخصه ها در واژه ای بنام دینداری جای می گیرد.

قطعا زنان مسلمان مومن، متواضع و توبه کار و عابد و... زانی هستند که با توصل به این اعمال دین خود را کامل کرده اند. تعالی روحی و روانی و به تبع آن شایستگی های اخلاقی و فکری را نصیب خود کرده اند.

۲. کم توقعی

تدبر و تفکر در آیه ۵ سوره تحریم درسهای فراوانی را در زمینه اخلاق زناشویی برای افراد بویژه بانوان در بر دارد. ویژگی هایی که در آیه ۵ سوره تحریم برای بانوان ذکر کرده است داری زیر مجموع های فراوانی که توجه به این زیر مجموعه ها راه بانوان در کسب شایستگی برای داشتن رفتاری ایده آل را هموار می کند.

قطعا زنان مومن، عابد، متواضع زانی کم توقع در زندگی زناشویی هستند و زانی هستند که خود و همسر خود را با توقعات بی جا اسیر تجملات زندگی و نیز ریخت و پاش های مالی نمی کنند.

نمیتوان تصور کرد که زنی مشخصه های سوره ۵ آیه تحریم را داشته باشد اما در عین حال فردی پرتوقع باشد و به خاطر پر توقعی خود همسرش را در زندگی زناشویی به زحمت اندازد. همین توقعات زنانه هست که مرد را «به وام گرفتن و نسیه گرفتن و قسطی خریدن و کارهای غیرمشروع و امیدارد» (امینی، ابراهیم، همسر داری در اسلام، پی دی اف، ص ۱۸ و ۱۹، www.takbook.com). همیشه در کنار مردانی که کسب روزی حرام می کنند زنان پر توقعی هستند که مردان خود را برای ارضای توقعاتشان به هر عملی وادار میکنند و همین اعمال است که سلامت یک زندگی زناشویی را به خطر می اندازد.

پیامبر اکرم ص در این زمینه می فرمایند: «لا یحل للمراه ان تتکلف زوجها فوق طاقتها. برای زن جایز نیست که شوهرش را به بیش از توانایی اش مجبور کند.» (مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، چاپ هفتم ۱۳۹۸، ج ۱۰۳، ص

متاسفانه در دنیای امروز با تبلیغات فراوانی ماهواره ای و با چشم به هم چشمی های روز افزون و نیز حتی با گسترش افکار فمینیستی، زنان توقعات نامعقولی را در سر خود می پروراندند این توقعات نه فقط توقعات مالی بلکه حتی توقعاتی است که بر خلاف یک زندگی سالم زناشویی است به عنوان نمونه، زن نباید از مرد تبعیت کند و باید کاملاً آزاد باشد و به عبارتی تبعیت مرد از زن را نوعی اجحاف در حق زن می دانند که در مورد آن توضیح داده می شود.

۳. دوری از زخم زبان و بد دهنی

«وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ. وای بر هر عیبجوی مسخره کننده.» (سوره همزه آیه ۱)

دیگر چه میتوان از بدی های زخم زبان گفت وقتی که خداوند متعال چنین افراد بد دهن و کسانی که اهل زخم زبان هستند مورد خطاب قرار می دهد. نیازی نیست در مورد بدی های زخم زبان در زندگی زناشویی و تاثیر سوء آن بر روابط بین زن و شوهر توضیحی زیادی داده شود زیرا همگان بر اثرات سوء آن آگاهی دارند. اما جای تاسف است که با این حال خیلی ها از این خصیصه بسیار بد و ناپسند خود را نمی رهاوند و به عنوان حربه ای برای پیشبرد کارهای خود و نیز تحقیر دیگران استفاده می کنند.

متاسفانه کم نیستند زنانی که در زندگی زناشویی از این حربه برای رسیدن به اهداف خود بهره می برند. زنی که با طعنه به شوهرش میگوید "مرد همسایه چه ماشینی خریده است در حالی که ما هنوز توان خرید یک دوچرخه را نداریم". چنین زنی زندگی خود را با دست خویش به ویرانه تبدیل می کند. این مثال و مثالهای مانند آن در زندگی زناشویی کم نیستند. اما همین زنان باید بدانند که منفور خداوند هستند امام باقر (علیه السلام) می فرمایند: «... بهترین سخنی که دوست دارید مردم به شما بگویند، به آنها بگویید، چرا که خداوند، لعنت کننده، دشنام دهنده، زخم زبان زن بر مومنان، زشت گفتار، بد زبان... را دشمن می دارد.» (شیخ صدوق، امالی، ترجمه آیت الله کمره ای، انتشارات کتابچی، چاپ نهم، ۱۳۸۴، ص ۳۲۶)

اگر خداوند چنین افرادی را دشمن خود میدارد به خاطر تاثیر بد و آزار دهنده ای است که بد دهنی و زخم زبان در ذهن مخاطب خود می گذارد. تاثیری که هیچگاه از ذهن پاک نخواهد شد و برای همین اثر ناگوار آن باقی خواهد ماند. وقتی میگویند که، زبان شمشیر خوب می شود اما زخم زبان نه، دقیقاً اشاره به همین مطلب است.

حال زنان مومنی که می خواهند در راه سعادت دنیوی و اخروی گام بردارند و همسران شایسته ای برای شوهر خود باشند باید خود را از این خصیصه ی مذموم دور نگاه دارند تا منفور خداوند نشوند.

۴. مطیع بودن

پیامبر مکرم اسلام میفرماید: ألا أخبرک بخیر ما یکنز المرء؟.. المرأه الصّالحه إذا نظر إليها سرتّه و إذا أمرها أطاعتّه و إذا غاب عنها حفظته. میخواهی ترا از بهترین گنجینه مرد خبر دهم؟ زن پارسا که وقتی بدو نگرند مسرور شود و همین که بدو فرمان دهد اطاعت کند و هنگام غیبت امانت او را محفوظ دارد. (نهج الفصاحه: حدیث شماره ۴۵۶)

مطیع بودن زن یکی از مشخصه های مهم یک زن دیندار و مومن است. پیامبر عظیم الشان اسلام در این حدیث بخوبی در کنار چند مشخصه دیگر به مطیع بودن زن در برابر شوهر اشاره دارد. قطعاً این حدیث پیامبر را نباید یک توصیه و پیشنهاد ساده برای بانوان تلقی کرد بلکه باید به آن به عنوان فرمول و اصلی قطعی برای راهیابی به خوشبختی در زندگی زناشویی نگریست.

البته این اصل در دنیای مدرن امروز از جانب زنان و بویژه دختران جوان که هنوز وارد زندگی مشترک نشده اند مخالفان زیادی دارد و آنرا مخالف برابری حقوق زن و مرد میدانند و معتقد هستند که مطیع بودن زن در برابر مرد نوعی اسارت و زیر پا گذاشتن حق مسلم زنان است. جالبتر اینکه بسیاری زنان، امروزه عدم تبعیت از مرد را نوعی روشن فکری و متمدن بودن میدانند.. اما آیا واقعا چنین است؟ اگر زنان مطیع شوهرانشان باشند حق اجتماعی آنان ضایع می شود؟

مطمئنا تفاوت‌های زیادی بین زن و مرد وجود دارد که وجود این تفاوتها وظایف زن و مرد را در برابر افراد، خانواده و جامعه متفاوت میکند. قطعاً بسیاری از انتظاراتی که از مردان در جامعه می رود از زنان متصور نیست. مثلاً در صورت جنگ نمیگویند مردها پشت جبهه باشند و فقط زنها به خط مقدم بروند و یا اگر در خانه ای دزدی وارد شد مرد خانه به زنش نمیگوید «تو برو و با آن دزد درگیر شو. وظیفه زن است که آن دزد را از خانه بیرون کند.» مسلماً در چنین شرایطی انتظارات بر عکس است. و همه انتظار دارند که مرد از کیان خانواده دفاع کند.

حال مرد که وظیفه صیانت و حفاظت از کیان خانواده را به عهده دارد و باید امنیت خانواده را مدیریت کند، همه باید تابع هماهنگی فرامین وی باشد. مرد خانواده است که راه های امن زندگی را مشخص می کند و از افراد خانواده می خود که در مسیرهای مشخص شده برای حفاظت از کیان خانواده گام بردارند. نمی شود که در خانواده هر کس هر کاری دلش خواست انجام دهد و به حرف هیچکس هم گوش ندهد و در عین حال انتظار داشته باشد که مرد در صیانت از خانواده وظیفه اش را خوب انجام دهد لذا برای حفظ کیان خانواده، تبعیت زن در درجه اول و سپس فرزندان ضروری و لازم الاجراست. به همین دلیل است که پیامبر مکرم اسلام می فرمایند: «لو كنت امرا أحدا أن يسجد لأحد لأمرت المرأة أن تسجد لزوجها. گر بکسی دستور میدادم کسی را سجده کند به زن دستور میدادم شوهرش را سجده کند.» (نهج الفصاحه: حدیث ۲۳۴۸)

این دستور پیامبر عظیم الشان اسلام فقط به این دلیل است که راه سعادت خانواده، تبعیت زن از شوهر است.

از طرفی زن به خاطر احساساتی بودن بشدت در معرض خطر و سوءاستفاده قرار دارند و لذا مهمترین چیزی که می تواند از انحراف زنان جلوگیری کند تبعیت آنان از شوهرانشان است. لذا این امر مهم یکی از مشخصه های بسیار مهم زنان شایسته است. زنانی که قادرند زندگی را برای خود، همسر و فرزندانیشان به گونه ای مطلوب و لذت بخش ساماندهی کنند.

۵. دوری از قهر و مشاجره

مشاجرات بین زنان و مردان و سپس قهر بین آنان از متداول ترین موضوعاتی است که در زندگی زناشویی به چشم میخورد. با کمی دقت متوجه می شویم که کمتر خانواده ای است که خالی از مشاجره و قهر باشد و متأسفانه همین امر هم یکی از بزرگترین علل افول عشق و علاقه بین زوجین و حتی نفرت بین آنان می شود.

همیشه این سوال بین طلاب و دانشجویان دختر بوده است که چرا بعد از مدتی آن عشق و علاقه ای که بین زن و مرد وجود داشته از بین می رود. بدون شک یکی از بزرگترین دلایل آن همین مشاجرات و قهرهایی است که بین زن و مرد وجود دارد.

وقتی گفتگوی بین زن و مرد به مرحله ی خشونت کشیده می شود هر دو از رفتار طرف مقابل بشدت مکدر و دلگیر می شوند و این دلگیری، نقطه آغاز حذف عشق و علاقه در زندگی زناشویی است و نقطه اوج آن قهر کردن است.

مشاجره یعنی اینکه من با تو و افکار، اندیشه، و حتی خلیات تو مشکل دارم و در یک کلام تو را نمیپذیرم. حال وقتی قهری بین طرفین ایجاد می شود یعنی اینکه اینقدر از دست تو دلگیر و نارحتم که نمیخواهم تورا ببینم و با تو حرف بزنم.

در چنین شرایطی عشق و علاقه در کجای این زندگی زناشویی قرار دارد. یکی از مشاورین در این زمینه گفت که وقتی مشاجره و قهری بین یک زوج ایجاد می شود، درصدی از عشق و علاقه بین آنان از بین می رود و هر چه این مشاجرات و قهرها بیشتر می شود، عشق و علاقه بیشتری بین آنان از بین می رود و تا آنجا پیش می رود که دیگر هیچ عشق و علاقه ای باقی نمیماند.

به همین دلیل است که بسیاری از ازدواجها که با عشقی طوفانی و شدید آغاز شده است، با طی روند مشاجره و قهر کردن به دادگاه طلاق و جدایی کشیده می شود. به گفته بسیاری از روانشناسان و برخی مسئولان بیش از ۷۰ درصد طلاق عاطفی بین زوجین در ایران وجود دارد که همه و همه ناشی از مشاجرات و درگیریهایی لفظی (که قهرا با بی حرمتی، ادبیات خشن لحن بد و... همراه است) و سپس جدایی عاطفی است که مشخصه ظاهری آن همان قهر کردن است. (خبرگزاری سلامت نیوز: www.salamatnews.com/news/146891 همچنین خبرگزاری مشرق

نیوز: www.mashreghnews.ir/news/593486)

لذا زنان مومن، متواضع و توبه کار و عابد که کلام مقدس خداوند به آنان اشاره میکند قطعا زنانی هستند که در برابر شوهران خود کلام خود را به بی حرمتی نمی گشایند. چنین زنانی میدانند شوهر به عنوان حامی اصلی خانواده وظایف خطیری به عهده دارد و لذا با شوهر خود در انجام وظایفش همراه می شوند و در صورت ضرورت برای حصول نتیجه بهتر در زندگی زناشویی به گفتگوی منطقی متصل میشوند. نه اینکه با ادبیات توهین آمیز شوهرشان مورد خطاب قرار دهند. لجاجت پیشه کنند و با رفتارهای مناسب و سپس قهر کردن کانون خانواده را به خطر اندازند.

همه تلاش زنان باید طراوت بخشی به زندگی زناشویی باشد و این وظیفه ای مهم و اصلی برای زنان است. به همین دلیل هم هست که در مبانی دینی ما زنان آرامش مردان معرفی شده اند و این آرامش نه با مشاجرات و قهرهای بی حاصل که با ظرافت، تدبیر، صبر و همت زنانه قابل دستیابی است.

۶. قدر دان بودن

زیاد دیده ایم و شنیده ایم که می گویند فلان زن اهل زندگیست و با دار و ندار شوهرش می سازد. این جمله که عامه مردم آنرا در تعریف برخی زنان به زبان میآورند همان چیزی است که در مبانی دینی ما بر آن تاکید شده و زنان مسلمان و مومن باید از این ویژگی برخوردار باشند.

امام صادق ع در حدیثی می فرمایند: «خیر نساء کم التی ان اعطیت شکر و ان منعت رضیت؛ بهترین زنان شما آن زنی است که چون به او چیزی داده شود، سپاسگزاری کند و اگر به او چیزی داده نشود راضی باشد» (بحار الانوار، ج ۱۰۳، ص ۲۳۹) مسلمان کمتر زندگی زناشویی وجود دارد که بدون معضل و مشکل باشد. و اگر زن در شرایط نابسامان زندگی شوهر خود را بیازارد قطعا زندگی خود را با خطر جدی مواجه می کند.

چنین زانی منفور مردان خویش هستند و هیچگاه شیرینی یک زندگی مملو از عشق را نخواهند چشید. به همین دلیل هم امام صادق ع بر قدر دانی و سپاسگزاری زنان از شوهرانشان تاکید دارد زیرا این امر به نفع خود زن و به نفع خوشبختی اوست.

پیامبر مکرم اسلام نیز در این زمینه می فرماید: «إِذَا قَالَتِ الْمَرْأَةُ لِرَوْحِهَا مَا رَأَيْتِ مَنْكَ خَيْرًا قَطًّا فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهَا...» وقتی زنی بشوهر خود گوید از تو خیری ندیدم اعمال نیکش بی اثر می شود. (نهج الفصاحه، حدیث ۲۲۶)

آری سپاسگزاری و قدر دانی زن از مشخصه های مهم زنان مومن و دیندار است که مبانی دینی نیز بر آن تاکید فراوان دارد. زانی که قدر دان زحمات همسر خویش هستند «بیش از آنکه متوجه و چشم براه تحقق توقعات خود از همسر باشند؛ به ایفای تعهدات خود میاندیشند؛ به شکوفائی مسلولیتهای خود دلبسته اند؛ در جهت تبلور صمیمیت ها تلاش میورزند؛ به پخش محبت و زمینه هائی که غلبه و حاکمیت آنها تحکیم و تقویت مینماید همت میگذارند.» (تابش هروی، سعادت ملوک، همسر داری و همسر گرای، چاپ یکم - ناشر خیریه المهدی، چاپ مهر، حبیب، هرات، افغانستان، ۱۳۹۲، ص ۱۰۸.)

۷. حساس نبودن

متأسفانه یکی از مشکلاتیکه امروزه در روابط میان زنان و شوهرانشان بسیار به چشم میخورد، حساسیت بیش از حد زنان نسبت به شوهرانشان است. در واقع نوعی غیرت زنانه که به حد افراط کشیده شده و تبعات بسیار ناگواری را در روابط زوجین ایجاد کرده است.

این غیرت و حساسیت زنانه که در بسیاری از موارد بدور هر گونه ریشه و پایه منطقی و عقلایی است مردان را بسیار می آزارد. جالب اینکه زنان این حساسیت را نوعی دفاع از کیان خانواده دانسته و برای حق در این زمینه حق ویژه ای قائل می شوند.

کوچکترین گفتگوی مرد و یا ابتدایی ترین روابط اجتماعی کاری و اداری و حتی تجاری مرد با زنان همکار، حساسیت، خیالپردازی ها و به دنبال آن جر و بحث های زیادی را در زندگی زناشویی ایجاد می کند.

نگارنده متأسفانه به کرات شاهد این گونه حساسیتهای از جانب زنان بوده که آرامش زندگی زناشویی آنان را به مخاطره انداخته است. لذا بانوان باید سعی کنند غیرت و حساسیت ناشی از آن را بسیار کنترل کنند در غیر اینصورت هم خود و هم شوهرشان را به عذاب خواهند انداخت.

امیر مومنان حضرت علی ع در این زمینه می فرماید: «غَيْرَةُ الْمَرْأَةِ كُفْرٌ وَ غَيْرَةُ الرَّجُلِ إِيمَانٌ. غیرت زن، کفر آور، و غیرت مرد نشانه ایمان اوست. (نهج البلاغه، مترجم محمد دشتی، ناشر محمد امین، چاپ اول، ۱۳۹۵، ص ۴۲۵، حکمت ۱۲۴)

تجربیات اجتماعی نیز موید این کلام معصوم است. لذا بانوان باید بسیار در این زمینه هوشیار باشند تا غیرتهای ناصواب و حساسیتهای نابجای آنان، مرد را نیازارد.

۸. خوش خلقی

خوش خلقی از جمله مشخصه هایی است که همه افراد، بویژه بانوان باید داشته باشند. جالب اینکه همه زنان می دانند که باید در زندگی زناشویی خوش اخلاق باشند ولی در عین حال کمتر کسی نیز به آن عمل می کند و همین امر موجب اذیت و آزار شوهر می شود.

امام صادق ع در این زمینه می فرمایند: «ملعون است، ملعون، آن زنی که شوهر خود را بیازارد و غمگین کند. و خوشبخت است، خوشبخت، آن زنی که شوهر خود را احترام نهد و آزارش ندهد و در همه حال از وی فرمان برد.» (بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۲۵۳) در جایی دیگر پیامبر اکرم (ص) در این زمینه می فرمایند: «وای بر زنی که شوهرش را ناراحت کند و خوشا به حال زنی که شوهرش از او راضی باشد.» (بحارالانوار، ج ۱۰۳، ص ۲۴۶)

خوش خلقی بعد از دینداری بزرگترین خصیصه مثبتی است که هر فردی بویژه بانوان باید داشته باشند. در واقع خوش خلقی جزئی از دین است به همین دلیل است که امام علی ع می فرمایند: «عُنْوَانُ صَاحِبَةِ الْمُؤْمِنِ حُسْنُ خُلُقِهِ. سرلوحه نامه [اعمال] مؤمن، خوش خوبی اوست.» (بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۹۲، ح ۵۹) در حدیثی دیگر نیز پیامبر مکرم اسلام ص می فرمایند: «حُسْنُ الْخُلُقِ نِصْفُ الدِّينِ. خوش اخلاقی، نصف دین است.» (شیخ صدوق، الخصال، مترجم هادی خلیلی، ناشر تهذیب، چاپ چهارم، ۱۳۹۶ ج ۱، ص ۳۰، ح ۱۰۶)

بنا بر این زنان مومن و متعهد که در سوره تحریم آی ۵ به آنان اشاره شده است زنانی هستند که خوش خلقی جزئی از رفتار و خصلت آنان است و نمیتوان مطابق با آنچه که در آیه ۵ سوره تحریم آمده زنان "مسلمان، مؤمن، متواضع، توبه کار، عابد" متصور شد درحالی که از خوش خلقی بهره ای ندارند.

احادیث معصومین نیز بر این امر صحه می گذارد و در احادیث گوناگون که فقط به تعدادی از آنان اشاره شد به این امر اشاره شده است.

۹. دوری از لجبازی

یکی از رفتارهای ناپسندی که می تواند خوشبختی و سعادت را از زندگی زناشویی دور کند، لجبازی است. متأسفانه برخی لجبازی را برای خود یک امتیاز می دانند و تصور میکنند که لجباز بودن نشانه مقاوم بودن و تسلیم نشدن است. لذا از لجبازی خود با افتخار یاد می کنند و بشدت بر آن تاکید نیز دارند.

در مواردی با زنان و دختران جوانی برخورد داشته ام که از چنین خصوصیتی نیز برخوردار بودند و چنان با غرور خود را لجباز معرفی میکردند که گویی لجبازی یکی از خصوصیات بزرگ و ویژگیهای منحصر به فرد افراد دانا و با اخلاق است.

چنین افرادی هنوز نمی دانند که لجبازی هم موجب نفرت افراد از فرد لجباز می شود و هم در زندگی زناشویی بسیار مشکل آفرین است. از طرفی احادیث معصومین علیهم السلام نیز بشدت لجبازی را برای بانوان منع کرده است و این خصلت را امری قبیح در برابر شوهر می دانند.

پیامبر ص میفرمایند: «بهترین زنان تان زنی است که با محبت، فرزندان و سازگار باشد، و بدترین آنان زنی است که لجباز باشد.» (محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۴، پی دی اف، ص ۱۶۲. <https://shahreketabonline.com/>)

این حدیث بخوبی بیانگر مذموم بودن زنانی است که در زندگی زناشویی لجبازی پیشه می کنند. لجبازی کردن نه معقول است و نه مصلحت. معقول نیست زیرا موجب نفرت فرد لجباز می شود و مصلحت نیز چون لجبازی زنان لجاجت مرد را نیز به دنبال دارد و در چنین شرایطی زندگی زناشویی به سوی ناکامی و تلخ کامی کشیده می شود. لذا زنان دیندار و مومن باید بدانند که باید از لجبازی فاصله بگیرند در غیر اینصورت هم دنیای خود و هم آخرت خود را نابود می کنند.

۱۰. صبور بودن

صبر و شکیبایی یکی از خصلتهای پسندیده‌ای است که دین مبین اسلام بشدت بر آن تاکید دارد. احادیث و حتی آیات فراوانی وجود دارد که بندگان را به صبر توصیه می‌کند. احداث در مورد صبر و صبور بودن آنقدر زیاد است که این تصور ایجاد می‌شود که صبور بودن یکی از خصلتهایی است که در میان سایر خصلتهای حسنه، در راس قرار دارد و یا حداقل اینک یکی از برترین ویژگیهای مثبت فردی است. حدیثی از حضرت علی ع بر این تصور صحنه گذارده و صبر را یکی و ویژگیهای برتر دینداری می‌داند.

امیر مومنان حضرت علی ع می‌فرمایند: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى أَرْبَعٍ دَعَائِمٍ: الْبِقِيْنِ وَالصَّبْرِ وَالْجِهَادِ وَالْعَدْلِ. اِيْمَانُ بِرِجْلَيْهَا وَ سِتُوْنُ اسْتَوَارَ اسْت: يَقِيْنٌ وَ صَبْرٌ وَ جِهَادٌ وَ عَدْلٌ.» (فیض کاشانی، ملا محسن، محجّه البیضاء، جلد ۷، پی دی اف، صفحه ۱۰۸ [\(https://shahreketabonline.com/\)](https://shahreketabonline.com/))

قطعا چنین ویژگی که در میان متون دینی بسیار بر آن تاکید شده باید یکی از خصلتهایی باشد که زنان عابد و دیندار از آن برخوردار باشند در غیر اینصورت حتی در مبانی و درک دینی خود دچار مشکل هستند.

تجربیات شخصی نیز بسیار بر این امر تاکید دارد که صبور بودن بانوان در زندگی زناشویی بسیار مهم و حتی ضروری است. بی‌صبری در مقابل مشکلات زندگی می‌تواند بحران ساز و فاجعه آفرین باشد خصوصا در مقابل مردها که موجودات بسیار عصبی و خشن هستند. علم روانشناسی نیز بر خشونت و عصبی بودن مردها صحنه میگذارد و در مقابل نیز همین علم روانشناسی تاکید می‌کند که زنان از مردان بسیار صبور تر هستند.

همین خصلت صبور بودن زنان است که آنان را قادر می‌سازد تا جنین را نه ماه در وجود خود تحمل کنند و با همه مشکلات آن بسازند. لذا صبور بودن برای زنان در همه مراحل زندگی امری کاملا ضروری است. زنان اگر نتوانند در مقابل سختی‌های زندگی صبوری به خرج دهند و نیز اگر نتوانند در مقابل برخی رفتارهای خشن مردان صبر پیشه کنند در زندگی زناشویی بشدت به مشکل بر میخورند. به همین دلیل هم هست که امام باقر ع صبر را برای زن نوعی جهاد در راه خدا معرفی می‌کنند.

امام باقر ع در حدیثی در این زمینه می‌فرمایند: «خداوند متعال برای مردان جهاد را مقرر داشت و برای زنان نیز جهاد را منظور داشت و جهاد مردان آن است که مال و جان خویش را در راه خدا ایثار کنند. ولی جهاد زنان آنست که بر اذیت‌های شوهر و غیرت و رزیه‌های او صبر کنند.» (حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۲۰، پی دی اف، ص ۱۵۷، [\(https://shahreketabonline.com/\)](https://shahreketabonline.com/))

صبر در برابر ناملایمات زندگی، صبر در برابر برخی بدخلقی‌ها، صبر در برابر مشکلات مالی، صبر برای تربیت فرزند و بسیاری صبرهای دیگر، همه و همه ضامن حفظ زندگی زناشویی و هدایت آن به سمت سعادت و خوشبختی است.

پس بانوان باید صبر پیشه کنند تا بتوانند به اهداف خود در زندگی دست یابند در غیر اینصورت روزهای تیره و تاری در زندگی آنان رقم خواهد خورد.

نتیجه گیری

باید دانست که دینداری فقط به نماز و روزه نیست، بلکه دینداری، رعایت مجموعه ای از رفتارها و اصولی است که شرع مقدس آنان را برای مسلمان واجب کرده است که قطعاً بخش از آن اصول و قوانین اخلاقی است. بدون شک کلام قرآن، فرامین الهی برای بندگان خداوند است اما آنچه که در اغلب احادیث هم به عنوان پندهای اخلاقی از طرف معصومین سلام الله علیهم مطرح شده است نه تنها یک توصیه صرف بلکه دستور و قوانینی لازم اجراست که همگان باید به آن پایبند باشند. در احادیث زیادی وظایف زنان در قبال شوهرانشان مطرح شده است که این وظایف برای بانوان لازم الاجراست. آنچه که احداث معصومین و قرآن مجید استنباط می شود آن است که وظیفه بانوان در قبال شوهرانشان کمی حساس تر و شاید بتوان گفت کمی سنگین تر است. علت آنهم هم خصوصیات روحی و روانی است که بانوان دارند. زیرا در مبانی دینی ما زنان آرامش مردان معرفی شده اند. کلام خداوند در قرآن کریم نیز موید این مطلب است. در سوره روم، آیه ۲۱ آمده است: «از نشانه های خدا این است که از جنس خودتان همسرانی برای شما آفرید تا در کنار آنها آرامش بیابید». همچنین در سوره اعراف آیه ۱۸۹ آمده است: «وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا؛ همسر انسان را از جنس او قرار داد تا در کنارش بیاساید». لذا وظیفه زن به عنوان کسی که آرامش بخشی به مرد و زندگی زناشویی را به عهده دارد بسیار حساس تر می شود. البته بطور قطع و یقین خود زنان نیز از این آرامش بهره بسیاری خواهند برد اما نباید از یاد ببرند که برای رسیدن به این سعادت در زندگی، نیازمند رعایت وظایف زناشویی خود هستند که در این مقاله مختصر به ده مورد از موارد اصلی آن اشاره شد.

پس بانوان مسلمان باید بدانند که مسلمان، مؤمن، متواضع، توبه کار و عابد بودن زیر مجموعه ی فراوانی دارد که باید این زیر مجموعه را شناخت و به آن عمل کرد در غیر اینصورت زندگی زناشویی با مشکلات فراوانی مواجه می شود. متأسفانه تجربیات مشاورین مجرب و نیز مشاهدات عینی در این زمینه نشان دهنده این مطلب است که زنان مومنی که به موارد ذکر شده عمل نمی کنند، همچنین برای یادگیری و نیز ملزم کردن خود به آن موارد دهگانه تلاش نمی کنند، در زندگی خود با مشکلات بسیاری مواجه اند.

منابع

*قرآن کریم

الف) کتب:

- ۱- سعادت ملوک، تابش هروی، همسررداری و همسرگرایی، چاپ یکم - ناشر خیریه المهدی، چاپ مهر، حبیب، هرات، افغانستان، ۱۳۹۲،
- ۲- شیخ صدوق، الخصال، مترجم هادی خلیلی، ناشر تهذیب، چاپ چهارم، ۱۳۹۶،
- ۳- شیخ صدوق، امالی، ترجمه آیت الله کمره ای، انتشارات کتابچی، چاپ نهم، ۱۳۸۴.
- ۴- محمد باقر، مجلسی، بحار الانوار، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، چاپ هفتم ۱۳۹۸، ج ۱۰۳،

۵- نهج البلاغه، مترجم محمد دشتی، ناشر محمد امین، چاپ اول، ۱۳۹۵.

۶- نهج الفصاحه، مجموعه کلمات قصار حضرت رسول اکرم ص، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات شایک، چاپ چهارم، ۱۳۸۲.

ب (منابع دیجیتالی

۱- امینی، ابراهیم، همسرمداری در اسلام، پی دی اف، www.takbook.com

۲- خبرگزاری سلامت نیوز، www.salamatnews.com/news/146891

۳- خبرگزاری مشرق نیوز، www.mashreghnews.ir/news/593486

۴- فیض کاشانی، ملا محسن، محجه البیضاء، جلد ۷، پی دی اف، <https://shahreketabonline.com>

۵- محدث نوری، مستدرک الوسائل: ج ۱۴، پی دی اف، <https://shahreketabonline.com>

۶- حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۲۰، پی دی اف، <https://shahreketabonline.com>

